

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

*Думанська Л. Б., Старунова А. Л. (Одеська державна академія
будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна)*

В умовах орієнтації вищої освіти на всебічний та гармонійний розвиток особистості важливою складовою професійної підготовки студентів технічних ВНЗ є забезпечення високого рівня опанування професійної комунікації. Метою мовного навчання студентів є свідоме практичне оволодіння граматичними, морфологічними, орфографічними, орфоепічними, стилістичними, синтаксичними, а також лексичними мовними нормами сучасної української літературної мови. Цей процес пов'язаний із формуванням навичок усного і писемного мовлення, активного та грамотного використання мовних засобів залежно від сфери спілкування, умінням правильно й чітко висловити свої думки і пропозиції, здійсненям наукових досліджень, володінням мистецтвом публічного мовлення. Формуванню національно свідомої мовної особистості сприяють глибокі знання з гуманітарних, соціально-економічних, психолого-педагогічних і, безперечно, фахових дисциплін.

Процес формування мовної компетенції студентів технічних закладів освіти потребує термінового вдосконалення. За семестр студент фактично встигає опанувати тільки теоретичну базу, а на автоматизацію сформованих навичок у створених ситуаціях спілкування часу не відведено. Йдеться про необхідність упровадження виробничих ситуацій в аудиторні заняття, оскільки традиційна методика, рекомендуючи поступово переходити від фонетичних одиниць, граматичних і лексичних підсистем до фраз і висловлювань, випускає з виду, що, окрім функцій спілкування, мовний матеріал виконує функцію формування поведінки. Цей процес суттєво залежить від викладача, тому, розглядаючи проблему підготовки навчального матеріалу, необхідно звертати увагу не тільки на критерії добору мовного матеріалу, а й визначення його оптимального складу, а саме: обсяг, дозування, послідовність викладу, форми контролю. Окрім того, пильну увагу слід приділяти питанням критеріїв відбору фахових навчальних текстів: ситуаційності (зв'язку з визначеними типовими ситуаціями спілкування); ілюстративності (здатності тексту ілюструвати дану ситуацію); пізнавальної цінності, що важлива в інформативному плані; доступності (відносної змістової простоти); методичної цінності (насиченості тексту

мовними одиницями та термінами); лінгвістичної цінності (комунікативної та смислової цілісності, змістової і структурної зв'язаності та завершеності).

Необхідно враховувати недостатній рівень знань та вмінь випускників середніх шкіл, а також вирішувати проблему навчання студентів з різним рівнем мовної підготовки. На жаль, більшість студентів-першокурсників не вміють, а часто й не ставлять за мету навчитися говорити якісно; натомість писемне мовлення наших студентів є кращим. Отже, студентів обов'язково необхідно навчати власне науковому підходу до підготовки виголошення інформації, тобто вони мають знати найбільш доцільну структуру виступу, особливі прийоми, які допоможуть зробити будь-яке виголошення інформації вдалим.

Така робота часто проводиться під час підготовки доповідей для виголошення на студентських конференціях. Для більш ефективного усного мовлення студентам слід порадити дотримуватися певних правил: 1) позбавити текст незрозумілої термінології, «книжності»; 2) виділити місця, призначені для стовідсоткової розповіді, щоб побачити своїх слухачів і відчутти їх реакцію; 3) розчленувати текст паузами і словами *отже, таким чином, загалом*, щоб він не виглядав суцільним потоком; 4) довгі і складні речення замінити на прості, короткі (або поділити їх); 5) увести до тексту вставні конструкції типу *можна сказати, як відомо* і звертання для активізації уваги слухачів; 6) для перетворення монологу на діалог перебудувати текст таким чином, щоб у ньому в окремих частинах були питання і відповіді, які формулювати може сам доповідач, наприклад: *Що відрізняє цю проблему від попередньої? Насамперед те, що....*

Навчальний процес має бути побудованим за принципом інтерактивної взаємодії студента з викладачем у різноманітних мовних ситуаціях. Така взаємодія повинна розвивати самостійність студента, його творчу активність та відповідальність за кінцевий результат. Таким чином, індивідуально-орієнтований підхід до вивчення «Української мови (за професійним спрямуванням)» є сучасним і більш ефективним.

Отже, формування мовної компетенції у технічному вищому навчальному закладі є органічною частиною загальної стратегії підготовки майбутніх інженерів. Забезпечення засвоєння фундаментальних лінгвістичних знань з української мови пов'язане з необхідністю формування лексичної, орфографічної, орфоепічної, фонологічної, граматичної, синтаксичної та стилістичної компетенції.